

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 21 sierpnia 2025 r.

Pozycja 86

POSTANOWIENIE

z dnia 15 lipca 2025 r.

Sygn. akt SK 34/24

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski – przewodniczący
Bartłomiej Sochański
Bogdan Święczkowski – sprawozdawca
Rafał Wojciechowski
Jarosław Wyrembak,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 15 lipca 2025 r., skargi konstytucyjnej P.S. o zbadanie zgodności:

art. 27 § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 217, ze zm.) „w zakresie, w którym nie określa terminu trwania zawieszenia prezesa sądu w pełnionej funkcji”, z art. 60 w związku z art. 31 ust. 3, w związku z art. 2 oraz art. 178 ust. 1 i art. 180 ust. 1 i 2, art. 10 ust. 1 i art. 173 oraz art. 65 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W skardze konstytucyjnej z 29 stycznia 2024 r. P.S., działając w imieniu własnym jako sędzia Sądu Apelacyjnego w W., wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia.

2. Postanowieniem z 11 marca 2024 r. (sygn. Ts 19/24, OTK ZU B/2024, poz. 142) Trybunał Konstytucyjny nadał skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

3. W piśmie procesowym z 20 kwietnia 2024 r. Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował, że nie zgłasza udziału w niniejszym postępowaniu.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Wykorzystanie skargi konstytucyjnej, będącej instrumentem ochrony konstytucyjnych praw i wolności przysługujących jednostce, warunkowane jest spełnieniem wymogów określonych w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz w ustawie z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK). Analiza formalna skargi konstytucyjnej nie kończy się na etapie tzw. postępowania wstępnego, w którym Trybunał Konstytucyjny ocenia, czy wniesiona skarga konstytucyjna spełnia wymogi formalne oraz czy nie jest oczywiście bezzasadna. Zgodnie z utrwalonym poglądem Trybunał zobligowany jest do oceny – w każdym stadium postępowania – czy w rozpatrywanej sprawie nie wystąpiła ujemna przesłanka procesowa implikująca konieczność umorzenia postępowania (zob. postanowienie TK z 18 grudnia 2019 r., sygn. SK 71/19, OTK ZU A/2020, poz. 2).

2. W ramach analizy formalnej niniejszej skargi konstytucyjnej, w odniesieniu do zakresu przedmiotowego sprawy, skład orzekający w pierwszej kolejności zwrócił uwagę na wyrok z 16 października 2024 r., sygn. K 2/24 (OTK ZU A/2025, poz. 17), w którym Trybunał Konstytucyjny uznał m.in., że art. 27 § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334; dalej: p.u.s.p. albo prawo o ustroju sądów powszechnych) „w zakresie, w jakim (...) nie określa terminu trwania zawieszenia prezesa albo wiceprezesa w pełnieniu czynności”, jest niezgodny z art. 186 ust. 1 w związku z art. 173, w związku z art. 178 ust. 1 Konstytucji (zob. tenor wyroku, punkt 1).

Tym samym w powołanym wyroku Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się już co do konstytucyjności art. 27 § 3 p.u.s.p. w zakresie bardzo zbliżonym do zakresu tegoż przepisu kwestionowanego w niniejszej sprawie. Wobec tego Trybunał musiał rozstrzygnąć kwestię celowości merytorycznego rozpoznania niniejszej skargi konstytucyjnej.

2.1. Zgodnie z art. 59 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK Trybunał Konstytucyjny wydaje na posiedzeniu niejawnym postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli wydanie orzeczenia jest zbędne. Zbędność orzekania występuje także wówczas, gdy kwestionowana norma była już w innej sprawie przedmiotem kontroli co do zgodności z Konstytucją. Jeśli w sprawie zachodzi tożsamość podmiotowa (dotycząca podmiotu inicjującego postępowanie) i przedmiotowa (dotycząca przedmiotu i wzorców kontroli), ziszcza się ujemna przesłanka procesowa w postaci powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*). Jeśli zaś w sprawie zachodzi tylko tożsamość przedmiotowa, ziszcza się przesłanka *ne bis in idem* (zob. postanowienie TK z 23 czerwca 2022 r., sygn. SK 52/20, OTK ZU A/2022, poz. 42).

Należy zgodzić się z poglądem, że „[u]przednie rozpoznanie sprawy konstytucyjności określonego przepisu prawnego (normy prawnej) z punktu widzenia tych samych zarzutów nie może być jednak uznane za prawnie obojętne. Powoduje ono konieczność wydania rozstrzygnięcia opartego na zasadzie *ne bis in idem*. Jest ona rozumiana w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym z uwzględnieniem specyfiki tego postępowania (...). O ile w wypadku zaistnienia przesłanki powagi rzeczy osądzonej Trybunał Konstytucyjny musiałby (...) umorzyć postępowanie jako niedopuszczalne, to w wypadku przesłanki *ne bis in idem* Trybunał dokonuje oceny w kategoriach pragmatycznych, ocenia celowość prowadzenia postępowania i orzekania w kwestii, która została już jednoznacznie i ostatecznie rozstrzygnięta przez ten organ. W takiej sytuacji właściwą podstawą umorzenia postępowania jest zbędność orzekania (...)” – postanowienie TK z 10 lipca 2007 r., sygn. P 40/06 (OTK ZU nr 7/A/2007, poz. 86).

2.2. Przenosząc powyższe poglądy na grunt niniejszego postępowania, nie ulegało wątpliwości, że w tej sprawie nie zachodziła tożsamość podmiotowa względem sprawy zakończonej wyrokiem z 16 października 2024 r. Postępowanie prowadzone pod sygn. K 2/24 zostało bowiem zainicjowane wnioskiem Krajowej Rady Sądownictwa złożonym w trybie tzw. kontroli abstrakcyjnej, na podstawie art. 191 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 186 ust. 2 oraz art. 188 pkt 1 Konstytucji. Niniejsza sprawa została zainicjowana natomiast skargą konstytucyjną Piotra Schaba, działającego w imieniu własnym jako sędzieja Sądu Apelacyjnego w Warszawie (dalej: skarżący), występującego do Trybunału w trybie tzw. kontroli konkretnej przewidzianej przez art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Tym samym w niniejszej sprawie nie mogła wystąpić przesłanka *res iudicata*, implikująca konieczność umorzenia postępowania na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK.

2.3. Porównanie *petitum* oraz uzasadnienia niniejszej skargi konstytucyjnej z punktem 1 tenoru wyroku w sprawie o sygn. K 2/24, doprowadziło natomiast Trybunał Konstytucyjny do wniosku, że w sprawie skarżącego wystąpiła tożsamość przedmiotu kontroli oraz części wzorców konstytucyjnych względem sprawy rozstrzygniętej wyrokiem z 16 października 2024 r. (tożsamość przedmiotowa).

2.3.1. Przedmiot kontroli zbadany przez Trybunał w punkcie 1 tenoru wyroku z 16 października 2024 r., tj. art. 27 § 3 p.u.s.p. w zakresie, w jakim „nie określa terminu trwania zawieszenia prezesa albo wiceprezesa w pełnieniu czynności” – pomimo występowania pewnych odmienności w sposobie zredagowania zakresu kontroli – jest podobny do zakresu zaskarżenia wskazanego w niniejszej skardze konstytucyjnej.

Skarżący w niniejszej sprawie kwestionował konstytucyjność art. 27 § 3 p.u.s.p. w zakresie, „w którym nie określa terminu trwania zawieszenia prezesa sądu w pełnionej funkcji” (skarga konstytucyjna, s. 1). Ograniczył on tym samym swoje żądanie procesowe do zbadania normy prawnej odnoszącej się wyłącznie do zawieszenia prezesa sądu, mimo że przepis ten normuje analogiczną procedurę zawieszenia w pełnieniu czynności zarówno prezesa sądu, jak i wiceprezesa sądu. Trybunał uznał, że taki sposób określenia zakresu zaskarżenia odpowiada wymogom formalnym skargi konstytucyjnej, inicjującej tzw. kontrolę konkretną. W sprawie, w związku z którą skarżący wystąpił do Trybunału, doszło do zawieszenia go przez Ministra Sprawiedliwości w pełnieniu czynności prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie. W konsekwencji skarżący mógł skutecznie zainicjować kontrolę wyłącznie tej normy, która kształtowała jego osobistą sytuację prawną, tj. normę dotyczącą zawieszenia prezesa sądu.

Inaczej niż Trybunał w wyroku o sygn. K 2/24 skarżący określił to, w czym prezes sądu – na podstawie art. 27 § 3 p.u.s.p. – zostaje zawieszony. Jego zdaniem niekonstytucyjne było nieokreślenie przez ustawodawcę terminu trwania zawieszenia prezesa sądu „w pełnionej funkcji”. Tymczasem zarówno treść art. 27 § 3 p.u.s.p., jak i wyrok Trybunału stanowią o zawieszeniu prezesa sądu (albo wiceprezesa sądu) w „pełnieniu czynności”, nie zaś o zawieszeniu „w pełnieniu funkcji”. Sformułowanie „pełnienie funkcji prezesa sądu” występuje natomiast w innych jednostkach redakcyjnych prawa o ustroju sądów powszechnych (zob. art. 26 § 1, 3, 5 p.u.s.p.). Nie ulega zatem wątpliwości, że stawiając zarzut zakresowej niekonstytucyjności art. 27 § 3 p.u.s.p., skarżący powinien odwoływać się do słów wykorzystanych w treści tego przepisu, który brzmi: „[w]ystępując o opinię, o której mowa w § 2, Minister Sprawiedliwości może zawiesić prezesa albo wiceprezesa sądu w pełnieniu czynności. Przepis art. 22b § 2 stosuje się odpowiednio”.

Występujące uchybienie w sposobie zredagowania zakresu zaskarżenia nie mogło być jednak zdaniem Trybunału podstawą uznania wystąpienia wady formalnej skargi konstytucyjnej, wywołującej konieczność umorzenia postępowania z racji niedopuszczalności orzekania. Umorzenie postępowania z tej przyczyny stanowiłoby przejaw nadmiernego formalizmu

procesowego, z racji bardzo rygorystycznego potraktowania przedmiotu kontroli. Zgodnie z obowiązującą w postępowaniu przed Trybunałem zasadą *falsa demonstratio non nocet*, podstawowe znaczenie ma istota sprawy, a nie jej oznaczenie. Rekonstrukcji zarzutu sformułowanego w skardze konstytucyjnej należy dokonywać zarówno na podstawie jej *petitum*, jak i uzasadnienia, które stanowi integralną część skargi konstytucyjnej.

W niniejszej sprawie ogół argumentacji zaprezentowanej w skardze konstytucyjnej pozwalał na prawidłowe zrekonstruowanie przez Trybunał przedmiotu kontroli, a w konsekwencji na uznanie, że wątpliwości konstytucyjnoprawne skarżącego dotyczyły problematyki zawieszania prezesa sądu w pełnieniu czynności, uregulowanej w art. 27 § 3 p.u.s.p.

Jedynie uzupełniając należało również odnotować wystąpienie różnicy redakcyjnej polegającej na tym, że określając zakres zaskarżenia art. 27 § 3 p.u.s.p., skarżący posłużył się formułą „w zakresie, w którym (...)”. W wyroku o sygn. K 2/24 Trybunał wykorzystał zaś formułę „w zakresie, w jakim (...)”.

Pomimo zaprezentowanych powyżej odmienności w sposobie zredagowania zakresu kontroli kwestionowanego przepisu prawa o ustroju sądów powszechnych, w ocenie Trybunału w obu sprawach przedmiot kontroli jest analogiczny. W konsekwencji obie sprawy dotyczą tożsameso problemu konstytucyjnego, tj. kwestii, czy w perspektywie standardów wynikających z ustawy zasadniczej dopuszczalne jest, aby art. 27 § 3 p.u.s.p. nie określał terminu trwania zawieszenia prezesa (wiceprezesa) sądu w pełnieniu czynności.

2.3.2. Uwzględniając wywody przedstawione w podpunkcie 2.3.1. II części niniejszego uzasadnienia, zdaniem składu orzekającego w niniejszej sprawie w wyroku o sygn. K 2/24 Trybunał Konstytucyjny rozstrzygnął zatem analogiczny – do sprawy rozpoznawanej pod sygn. SK 34/24 – problem konstytucyjny. Ponowne rozpatrzenie sprawy w analogicznie określonym przez skarżącego zakresie naruszałoby zatem zasadę *ne bis in idem*, stabilizującą sytuację ukształtowaną wyrokiem Trybunału z 16 października 2024 r., który zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji ma moc powszechnie obowiązującą i jest ostateczny. Wyrok ten wiąże wszystkie podmioty działające na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej – również organy publiczne występujące w sprawie skarżącego, tj. Ministra Sprawiedliwości oraz osoby, które obecnie kierują pracami Sądu Apelacyjnego w Warszawie.

2.3.3. Tytułem uzupełnienia Trybunał wskazał, że skarżący w niniejszej sprawie, stawiając zarzuty wobec art. 27 § 3 p.u.s.p., powołał szerszy – niż występujący w wyroku o sygn. K 2/24 – zbiór wzorców kontroli (tj. art. 60 w związku z art. 31 ust. 3, w związku z art. 2, art. 180 ust. 1 i 2, art. 10 ust. 1, art. 65 ust. 1 Konstytucji). Nie dezaktualizuje to jednak zasadności oceny, że ponowne orzekanie o zgodności kwestionowanego przedmiotu kontroli z nowymi wzorcami wskazanymi przez skarżącego jest zbędne. Nie ulega bowiem wątpliwości, że Trybunał w wyroku o sygn. K 2/24 wypowiedział się już w sposób ostateczny, ze skutkiem *erga omnes* w przedmiocie hierarchicznej zgodności prawa, przez stwierdzenie zakresowej niekonstytucyjności przepisu, który stanowił przedmiot kontroli również w niniejszym postępowaniu. Ponowne badanie kwestionowanej normy co do zgodności z innymi wzorcami nie może zmienić skutków prawnych już wywołanych przez wyrok TK o sygn. K 2/24.

Sytuacja procesowa skarżącego kształtowałaby się inaczej, gdyby wyrok o sygn. K 2/24 stwierdzał zgodność kwestionowanej regulacji z konkretnymi wzorcami kontroli. Wówczas badanie kwestionowanego zakresu art. 27 § 3 p.u.s.p. z innymi (nowymi) regulacjami konstytucyjnymi wskazanymi w skardze konstytucyjnej w charakterze wzorców nie byłoby zbędne. Wydanie wyroku stwierdzającego konstytucyjność, co do zasady nie zamyka bowiem drogi do dalszego procedowania przed Trybunałem (w nowym postępowaniu), pod warunkiem wskazania innych niż dotychczas wzorców kontroli. Podobnie postępowanie zai-

niejowane przez skarżącego mogłoby zakończyć się wydaniem wyroku, gdyby w sprawie o sygn. K 2/24 postępowanie zostało umorzone z uwagi na wystąpienie przeszkód formalnych uniemożliwiających wyrokowanie.

W niniejszej sprawie żadna z okoliczności wymienionych w poprzednim akapicie nie występowała.

2.3.4. Trybunał zwrócił także uwagę na okoliczność, że wyrok TK o sygn. K 2/24 do chwili wydania niniejszego postanowienia nie został ogłoszony w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Okoliczność braku publikacji wyroku o sygn. K 2/24 w Dzienniku Ustaw nie zmienia jednakże oceny o zbędności wyrokowania w niniejszej sprawie. Jak już wcześniej wskazano, wyrok z 16 października 2024 r. ma moc powszechnie obowiązującą i jest ostateczny. Tych atrybutów wyroku Trybunału nie eliminuje pozbawiona podstaw prawnych praktyka organów egzekutywy, polegająca na niepublikowaniu orzeczeń we właściwych dziennikach promulgacyjnych. W obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej porządku prawnym wyrok Trybunału nie może zostać zmieniony, podważony czy uznany jako nieistniejący (*sententia non existens*) przez jakikolwiek organ władzy publicznej.

Nadto Trybunał postanowił przypomnieć, że już z chwilą publicznego ogłoszenia wyroku o sygn. K 2/24 przez przewodniczącego składu orzekającego – co nastąpiło 16 października 2024 r. na sali rozpraw w siedzibie Trybunału Konstytucyjnego – ustało domniemanie konstytucyjności kontrolowanych przepisów prawa o ustroju sądów powszechnych, w tym art. 27 § 3 tej ustawy w zakresie, w jakim nie określa terminu trwania zawieszenia prezesa albo wiceprezesa w pełnieniu czynności. W konsekwencji, organy władzy publicznej stosujące art. 27 § 3 p.u.s.p., z urzędu zobowiązane są do uwzględniania w swojej działalności treści tego wyroku.

2.3.5. Podsumowując, z uwagi na występującą tożsamość przedmiotową niniejszej sprawy względem sprawy zakończonej wyrokiem Trybunału z 16 października 2024 r., sygn. K 2/24, wyrokowanie w niniejszej sprawie stało się zbędne, a postępowanie podlegało umorzeniu (art. 59 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK).

Z powyższych względów Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.